

соціальних мережах, прикладом цього є існування в інтернет мережі відеороликів з інструкціями і порадами, щодо сортування відходів [5]; серед молоді в навчальних закладах та на підприємствах серед працівників.

Отже, впровадження заходів, спрямованих на ефективне поводження з відходами, вимагає зміни ставлення як з боку населення, так і з боку влади. Необхідно сформуванати принципово іншу культуру ставлення до відходів і виробити нові стандарти та правила поведінки.

Список використаних джерел:

1. Ігнатенко О. П. Економіко-екологічні аспекти рециркулю вторресурсів з твердих побутових відходів / О. П. Ігнатенко // Екологія і ресурси. – 2003. – №4. – С. 115–120.
2. Іщенко В. А. Аналіз проблеми запровадження роздільного збору відходів на Вінниччині / В. А. Іщенко, В. Г. Петрук // Екологічний вісник. – 2010. – № 6. – С. 27–28.
3. Іщенко В. А. Способи поводження з твердими побутовими відходами у містах України / В. А. Іщенко // Екологічна безпека та природокористування. – 2015. – № 2 (18). – С. 21–30.
4. Програма поводження з побутовими відходами у м. Житомир на 2018-2020 роки. – 2017. – 24 с.
5. <http://nowaste.com.ua/rekomendatsiyi-po-sortuvannyu-smityta/>

СИСТЕМА КРЕДИТУ ДОВІРИ ДО ГРОМАДЯН ЯК СКЛАДНИК ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Малюга Микола Миколайович
ORCID ID: 0000-0003-2054-7444

Науковий керівник: д-р. пед. наук, професор Калініна Л.М.
Інститут педагогіки НАПН України
Україна

Нині одночасно відбуваються дві наукові революції: комп'ютерна (розквіт машинного навчання, створення штучного інтелекту) та біологічна (зокрема, нейробіологічна), і тому саме зараз інформація про кожну людину в максимальній кількості зосереджується в його «віртуальному паспорті» [4]. А завдяки системі збору та контролю інформації, що існує завдяки розвитку пошукових систем, Інтернет-магазинів, соціальних мереж і використовується для купівлі-продажу та просування товарів на ринку збуту, де найдорожчим товаром є інформація, наданні різних послуг, власниками такого «віртуального паспорта» є різноманітні корпорації. Саме ці можливості Інтернету, досягнення четвертої технологічної революції, ідеї, що виникли за демократичної моделі управління суспільством, «підхопила та з'єднала в єдине ціле» соціалістична держава Китай, створивши та активно впроваджуючи систему соціального кредиту (англ. Social Credit System або

SCS). Компартия Китаю вирішила не обмежуватися лише сферою послуг та споживання, а й просувати та «культивувати» загальнолюдські цінності: соціально прийнятну поведінку, соціальну відповідальність, довіру, чесність – для розвитку загального блага через мережу Інтернет.

При цьому Компартия Китаю наголошувала, що система соціального кредиту, насамперед, це система кредиту довіри до громадян, а не система контролю заради заборони. Цю систему створено заради самоорганізації, тобто кращої, найправильнішої, найефективнішої самоорганізації життєдіяльності населення. Адже саме до цього прагне будь-яке людське суспільство, заради цього створюються держави – задля згуртування інтересів усіх його громадян в праці на загальнодержавне суспільне благо.

Так керівництво Компартії Китаю впровадило в пілотному режимі більшості міст країни систему соціального кредиту, як нову державну соціальну реформу. Система соціального кредиту або система соціального рейтингу – це система оцінювання окремих громадян або організацій за різними параметрами й критеріями, значення яких одержують за допомогою інструментів масового спостереження та використання технології аналізу великих даних [3]. Саме SCS у цифровий спосіб покликана надавати змогу визначати ступінь довіри, добропорядності, безпеки, чесності й добра як юридичних, так і фізичних осіб – підприємців, державних службовців різних рівнів – не лише для подальшого комфортного ведення бізнесу, а й життя в країні загалом. Систему соціального кредиту запроваджено на основі штучного інтелекту, цифрових технологій, використання сучасного технічного обладнання, кваліметрії та інтеграції «здобутків різних галузей наук» [1] тощо. Таку систему соціального кредиту до тепер не демонструвала жодна держава у світі, окрім Китаю.

Розроблені та впровадженні системи соціального кредиту в містах Китаю містять багато інформації, що дублюється. Розглянемо специфіку функціонування зазначеної системи за її змістом й архітектурою.

По-перше, на сьогодні не існує єдиного реєстру даних, оскільки кожен регіон і кожне відомство збирає інформацію самостійно за власно визначеними показниками. При цьому міста використовують власні системи збору й оцінювання даних, але інформаційний обмін даними проводиться регулярно між усіма зацікавленими відомствами в країні. Наприклад, в Китаї є сайт Credit China (<https://www.creditchina.gov.cn/>), на якому публікують «чорні» списки, які містять перелік злісних неплатників податків або тих, хто не виконує рішення суду, «червоні», тобто почесні списки компаній і громадян, а також – «Дошку пошани», що є списком громадян, які заслуговують на довіру й повагу, на думку керівництва Компартії Китаю.

Систему соціального кредиту як єдиний масштабний реєстр заплановано впровадити з 2021 року. Нині цей задум поки що не є реалізованим.

По-друге, зауважимо, що до системи соціального кредиту не вміщено абсолютно всіх громадян Китаю. Якщо людина не є підприємцем, не брала кредит, нічого не порушувала та не представляє інтереси компанії, то в базі даних ця людина буде відсутньою. Але, разом із тим, у кожного громадянина Китаю є індивідуальний номер або персональний ідентифікатор (на кшталт,

ідентифікаційного номера в Україні). Крім того, такі номери надають компаніям, які за їх допомогою сплачують податки, проходять реєстрацію, оформляють документи тощо.

По-третє, не треба плутати китайську систему соціального кредиту з системами кредитного рейтингу, що застосовують банки та приватні компанії всього світу (наприклад, Ant Financial, Tencent або Приватбанк) для оцінювання надійності та платоспроможності клієнта. Такі установи присуджують користувачам бали й оцінюють їх фінансову та кредитну історію, покупки, освіту, спілкування, а реєстрація в такій системі не є обов'язковою, оскільки це додаткова послуга. Разом із цим, клієнт може бачити свій рейтинг, наприклад через мобільний додаток. Але саме в Китаї, під час створення та впровадження SCS додали ще нові критерії перевірки благонадійності своїх громадян та закріпили це на законодавчому рівні.

По-четверте, як вже зазначалося вище, більшість людей не зареєстровано в системі соціального кредиту, в ній є лише певні групи громадян. І навіть вони не знають свою оцінку «благонадійності», принаймні до того, як не виявлять себе в чорному списку [2].

Тож, резюмуючи, варто зазначити, що хоча система соціального кредиту базується на ідеях соціалізму в поєднанні з китайською специфікою бачення «побудови гармонійного, чесного суспільства», в ній немає нічого такого специфічного, що можна було б застосовувати лише в Китаї. За достатніх технічних, технологічних, фінансових і людських ресурсів зазначена система може бути впровадженою в недалекому майбутньому в будь-якій країні.

Звісно, сьогодні ніхто не може гарантувати, що експеримент із системою соціального кредиту з 2021 року буде повністю втілено «в життя» на всій території Китаю. Наразі до технологічних можливостей та об'єктивності оцінювання норми «соціально прийнятної поведінки» постає багато запитань. Але головний меседж ця система передає людству вже сьогодні – влада Китаю буде здійснювати цифровий контроль фактично всіх аспектів життя та діяльності своїх громадян, визначати соціально значущі норми, межі моральності й моралі.

Список використаних джерел:

1. Калініна Л. М. Система інформаційного забезпечення управління загальноосвітнім навчальним закладом: дис...д-ра пед. наук: 13.00.06. Київ: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. С.9.
2. Красильникова Ю. Четыре заблуждения о системе социального рейтинга в Китае. *Хайтек+*. 2018. URL: <https://hightech.plus/2018/11/20/chetire-zabluzhdeniya-o-sisteme-socialnogo-reitinga-v-kitae>.
3. Система соціального кредиту. *Wikipedia*. 2019. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1>.
4. Харари Ю. Н. Останні з «Homo sapiens». *НВ*. 2018. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/recommends/poslednie-iz-homo-sapiens-2448633.html>.